

LUMINA.

Este de dóve ori in septemana:
Jei-a si Dominec'a.

Pretulu de prenumeratiune:
pre annu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de annu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de annu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:
pre annu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de annu . . . 4 fl. 50 cr.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de a dreptulu: Redactiunei „Lumina“ in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contínu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl., éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretulu publicatiuniloru se se anticipe

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Inviaere de prenumeratiune

la

„LUMINA“

fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Conditiiunile de prenumeratiune remanu totu celea din fruntea foii.

Este cu scopu ca parintii protopopi si dd. inspectori se primésca a supra-le sarcin'a de colectanti ai prenumeratiuniloru, fiindu cá asia potu se tiena mai bine in evidintia publicitatea ce se dá ordinatiuniloru consistoriali in respectivele lor suere de activitate.

Era pentru acei domni prenumeratori, cari vreu se se adreseze redactiunei de a dreptulu, alaturaramu la numerulu 29. epistóle de prenumeratiune.

Rogámu pre dd. prenumeranti a insemná cátu se póte de legibilu numele si post'a ultima.

Atadu 11. ianuaru. 1873.

Redactiunea.

PARTE OFICIALE.Nro. 46. Pres.
1873**Cerculariu archipastorescu**

catra clerulu si poporulu din intrég'a eparchia aradana.

Cu cátu sunt mai multe si mai semtietórie neajunsurile materiale, ce stau in cale ca pedeci la inaintarea poporulu nostru in cultura, cu atátu mai adunca si mai ferbinte se cade se fie multiamirea nóstra catra acei barbati rari, cari dandu ascultare invetiaturiloru Dumnediesci, darurile fortunei fruptele ustanelorulu sale le a sacratu spre a face asiediaminte stabili pentru spriginirea culturai tenerimei nóstre.

Intre astfelu de binefacatori si intemeitori la loculu primu trebuie cu multiamire se ne aducemu aminte de fericitulu Manuilu Gozdsu, fiulu bisericeii si alu natiunei nóstre, carele prin testamentulu seu subserisu la 4. Noemvre 1869. ni a lasatu o avere peste 300.000. de florini ca capitalu fundatiunulu pentru crescerea tenerimei romane ortodoxe din Ungari'a si Transilvania.

Acésta mare binefacere a fericitulu Manuilu Gozdsu a indemnatu pre crestini nostri din tóte partile, ca indata dupa mórtea aceluia, intemplata la 22. Ianuaru 1870. se arangeze pretotindenia parastase insocite de cuventari panegirice pentru marele fundatoru. Se cade inse: ca multiamirea nóstra perpetua catra acestu mare binefacatoriu se o esprimemu, si memoriei lui se-i damu tributulu nostru din timpu in timpu.

Avendu dar' in vedere si conclusulu congresulu nostru natiunulu bisericescu tienstutu la anulu 1870. in Sibiu Nr. 93. cu acést'a ordinamu: ca in totu anulu, la aniversaria nascerii fericitulu Manuilu Gozdsu, adeca in 9. Februaru vechiu, ér candu acést'a ar' fi di de lucru, — in cea mai de aprópe Duminica, se se tiena in fiesce care biserica din eparchi'a Nóstra parastasu solenu pentru acela-si mare fundatoru Manuilu Gozdsu, si totu atunci preotimea parochiala pe langa o cuventare panegirica din biografi'a reposatulu se publice poporulu si cuprinsulu testamentulu fundatiunulu.

Spre a face preotimei nóstre usioretate la implinirea acestei detorintie pie alaturamu aci sub /: unele schitie de biografia pentru fericitulu Manuilu Gozdsu, compuse in forma de cuventare bisericésca de parochulu din Aradu si asesorulu consistorialu Ioanu Russu, care la tempulu seu fuserá publicate in Nro. 5. alu fóiei bisericeii „Sperantia“ de anulu 1871.; ér sub //: adaugemu in estrasu testamentulu fericitulu privitoriu la acésta fundatiune marétia.

Recomendendu cu deosebire preotimei nóstre si comitetelor parochiale grigea anuala pentru celebrarea acestui parastasu, si bun'a pastrare a acuseloru acestui cerculariu, — credemu a intimpiná cele mai vii sentiminte de multiamire ale clerulu si poporulu nostru catra marele binefacatoriu si fundatoru Manuilu Gozdsu, caruia se-i dicemu: Vecinica pomenire tie vrednice de fericire si pururia pomenite frate alu nostru.

Aradu, 12. Ianuaru, 1873.

Procopiu Ivacicoviciu:

Episcopulu Aradului.

/. Schitie din biografi'a fericitulu fundatoriu Manuilu Gozdsu; compilate de Ioanu Russu, parocu in Aradu si asesore consistorialu.

Veniti iubitorulu ascultatori se incununamu monumentulu fericitulu *Emanuilu Gozdu* cu cununi de flori!

Veniti se tramitemu laudele nóstre la parintele luminiloru, si se binecuvintamu pre marele binefacatoriu alu romaniloru, pre *Emanuilu Gozdu*!

Veniti se ne bucuramu, cá mam'a romana a nascutu fiu nobilu intre romani, carele intrég'a sa viétia a jertfit'o spre folosulu némului seu!

Tu mecenatele natiunei tale, tu ai disparutu dela ochii nostri precum dispare unu fenomenu cerescu, dar' suvenirea ta va durá intre fiii natiunei nóstre din generatiune in generatiune.

Ca o stea luminósa vei straluci tu pururea pe cerulu romaniloru, si betranii poporulu cu dragu voru invetiá pre tinerii natiunei se binecuvinte memori'a ta!

Pana candu cerbulu va cercetá padurile umbróse; pana candu pescele va notá in apele spumóse; pana candu váile si dumbravile voru resuná de cantarile paseriloru; pana atunci va remane numele teu, laud'a ta, glori'a ta intre romani.

O! tu ai iubitu natiunea ta, tu totu fructulu cugetariloru tale, priveghieriloru tale l'ai adusu daru pe altariulu natiunei tale, ca prin trensulu se se folosésca si se se luminedie lastarii romaniloru.

Cine nu te va laudá pentru astfelu de nobila fapta? Cine nu-ti va multiumi tie? Cine nu se va laudá si truffi cu tine inaintea celoru straini de nému, cá si mamele romane nascu fii marinimosi, carii jertfescu tóte pentru natiunea sa cea romana.

Dar' póte me intrebati iubitorulu ascultatori, cine a fostu si ce bine a facutu romaniloru *Emanuilu Gojdu*, pentru a carui eterna odihna a celebratu présantitulu parinte Episcopu alu nostru acést'a trista cerimonia, acestu parastasu?

Iata vi spui cine a fostu *Emanuilu Gojdu*:

Emanuilu Gojdu a fostu de nascere romanu, a fostu advocatu in Pest'a, a fostu supremu comite in comitatulu Carasiului, si in fine a fostu septemviru la tabul'a septemvirala; a traitu 68 ani; a castigat avutia frumósa, preste 400,000 v. a. si inainte de mórtea sa mai tóta avuti'a sa a lasat'o prin testamentu pe sém'a cresterii si luminarii in sciintie si arte a tineriloru nostri.

Póte inse doriti a sci mai pre largu despre densulu, unde a invetiatu, cum a petrecutu viéti'a sa pe pamentu si candu a repausatu?

Tóte vi le spunu, numai ascultati:

Oradea-mare este orasiulu in care s'a nascutu si a crescutu fericitulu *Emanuilu Gojdu*. Tatalu seu, negutiatorulu *Atanasiu Gojdu* a fostu romanu din Macedoni'a, ér' mum'a sa a fostu lastariu din nobil'a familia a Poienariloru. Dupa ce a cercetatu prunculu scólele cele mici, cunoscendu parintii si invetiatorii lui talentulu celu emininte, cu care erá inzestratu dela prevedintia, l'a destinat spre studieré sciintieloru mai nalte. Cáci timpurile barbare — in care romaniloru gr. orient. si tuturor celoru de religiunea orientala nu li erá iertatu a frecuentá scólele — au fostu trecutu. De fericit'a amintire, luminatulu imperatu alu romaniloru, Iosifu II-lea a deschisu templulu museloru, pentru tóte popórele supuse sceptrulu seu. Inainte de dilele imperatulu Iosifu inzadaru vei cautá romanu invetiatu, mai virtosu intre cei ce s'au tienutu de imperati'a nóstra. Intrég'a natiune gemé in intunerecu, in apasare, in seracie. O ce timpuri barbare au fostu acele! Adevératu cá intre fratii nostri de preste carpati au stralucitu unii barbati cu invetiaturile, macar' cá si acolo poporulu se aflá intocmai ca in partile nóstre, in intunerecu, in apasare, in saracia, au fostu acolo unii barbati romani, carii prin scrierile sale si-au agonisitu eterna lauda inaintea urmasiloru. Cine nu cunósce pre Demetriu Cantemiru, cu renume de invetiatu inaintea Europei? Cine nu cunósce pre Dositeiu, Metropolitulu Moldaviei, care a compusu Psaltirea lui Davidu in versuri romane? Cine nu cunósce Ierarchii Romaniei, pre Gregoriu, pre Cesariu, si pre multi altii, carii condusi de simtiulu amórei nationale si alu mantuiréi sufleteloru confratiloru sei, au tradusu cartile bisericesci pe limb'a materna, ca se se laude si se se marésca Creatorulu in dulcea limba romana. Cáci inainte de timpurile loru resuná pe la noi prin bisericu limb'a slovéna si greca.

Trecusera incatva timpurile barbare si scólele au fostu deschise si pentru romani. Atunci unii si altii dintre fii romaniloru au inceputu a cercetá scólele mai inalte. O dar' cu cáta greotae. Cei mai multi din numerulu loru erau seraci si lipsiti de totu ajutorulu. Cu servitiulu seu erau sermanii constrinsi a si-castigá pana de tóte dilele, si vestmintele pentru imbracmintea loru, dar' pe langa tóte neajunsurile, totusi au esitu dintre ei multi barbati vrednici, carii au facutu onóre némului romanu. Fericitulu *Emanuilu Gojdu*, a fostu mai norocosu in privinti'a acést'a, elu a avutu parinti de stare mai buna, carii s'au ingrigitu cu cele trebuintóse pentru fiulu loru. A fostu norocosu si cu aceea, cá in Orade se aflá scóle mari, in care a potutu finí tóte invetiaturile cele trebuintóse la carier'a carea si-a fostu propusu a o ajunge. Si astfelu sub aripile scutitóre ale parintiloru sei a cercetatu scólele in locul nascerii sale, pana ce le a finitu cu sporu emininte.

Crescendu in sa tinerulu *Gojdu*, si petrecendu timpulu juniei sale cu juni de nému strainu, s'a dedatu a simti mai multu strainesce, decatu romanesc. Erá inca in mare parte adormitu simtiulu nationalu pe timpurile acele. A ajunsu in sa plinirea vremii si prevedinti'a divina s'a induratu si asupr'a némului acestuia multu apasatu, nedreptatitu si multu impilatu. A esitu de sub téscu Istori'a despre inceputulu romaniloru. Cartea acést'a a fostu, dupa cum dice invetiatul Eliade, toiagulu lui Moise pentru romani, care a despícatu in dóue marea mintiuneloru si li au aretatu gloriós'a origine in tóta stralucirea sa; cartea acést'a fostu unu boldu pentru romani, cáci prin tres'a s'au desceptatu ei din somnu si au vedíutu lumin'a, au cunoscutu numele seu si marirea strabuniloru sei. Acést'a carte vrednica a se tipari pentru romani cu litere de aur, cetind'o junele *Gojdu*, a cunoscutu, cá de unde se tragu romanii, cine au fostu stramosii loru, ce fapte maretie au dusu ei in deplinire, si s'a aprinsu de foculu amórei natiunei sale, si de atunci pana la mórtea sa, pururea ori unde i-s'a datu ocaziune

a facutu bine romaniloru; Cáci dupa ce s'a asiediatu ca advocatu cu prassa in famili'a Pomet'a, pre multi tineri romani, carii ascultau sciintiele in universitatea pestana i-a ajutat si cu ajutoriu banalu, facendu-i si partasi la mész'a sa. Ba intru atata erá aprinsu foculu amórei nationale in anim'a lui, incátu la anulu 1830 ca barbatu de 28. ani, a facutu se resune vócea sa cea romana in Bibliotec'a edata de Carcalechi, catra cei avuti ai natiunei, rugandu-i spre iubirea némului, spre ajutorarea scriitoriloru, spre luminarea tineriloru, spuindu-le, cá natiunile cele luminate pe calea acést'a au ajunsu la lumina, si la o stare mai buna. Pre langa acést'a in carier'a careia sa consantitu a fostu riguros fara pregetu, priveghietoriu, dreptu si prin aceste insusiri a dobanditu increderea tuturor celoru buni si onesti. Si dupa ce in deceniulu decursu din ablegatu la diet'a Ungariei, alesu de romanii cerculu Tine'a, a devenitu comite supremu alu comitatulu Carasiu, prin o cuventare plina de elocuintia a aparatu caus'a nationale a fratiloru nostrii din Transilvani'a in cas'a magnatiloru tierii, prin ce a doveditu si inaintea strainiloru, cá este romanu, si cá iubesc pre romani.

Dar se vi mai spui o imprejurare din viéti'a fericitulu. Nu pré demultu a totu o nunta romana in Pest'a; la nunta erau mai multi óspeti intre carii si *Emanuilu Gojdu*. In decursulu veseliei a inceputu unu cantaretiu, emininte in felulu seu, a cantá unele doine, precum le cantá romanii si romanele pre malurile cele frumóse ale crisiului si ale Maresiului. Audindu betranulu *Gojdu*, si unu altu domnu romanu, de asemene etate cu *Gojdu*, doiósele sunete precum le audisera in timpulu juniei loru, candu se aflau in mediloculu romaniloru, lacrimau. Asié siedéu betranii romani la mész'a si lacrimi doióse curgéu pre feciele loru la sunetele cantariloru, cantate in limb'a romana; ce diceti iubitorulu asc. iubit'a elu limb'a materna si pre romani?

In 1866. a fostu denumitu fericitulu *Emanuilu Gojdu*, pentru rar'a sa vrednicia de Maiestatea sa ces. reg. si apostolica, jude la tribunalulu supremu regescu, in carea dignitate a si repausatu in 22. Ianuariu 1870.

Inse cu repausarea sa n'a incetatu iubirea lui catra romani. Ba mórtea lui ni dá documentulu celu mai luminatu despre iubirea carea a arsu la inim'a densului catra natiunea sa, cáci partea cea mai mare a avutiei sale cei insemnate a testat'o in folosulu romaniloru. Preste 300,000 fl. v. a. a pusu elu pe altariulu némului seu ca o jertfa bine primita, din carea se se crésca si se se impartasiésca de totu ce este bunu, nobilu si frumosu.

Au mai fostu romani iubitorulu ascultatori, carii prin jertf'a adusa pe sém'a némului din avuti'a sa, au aratatu iubirea sa catra natiune. Astfelu a fostu in Oradea-mare fericitulu *Nicolau Giga*, care a infintiatu Alumneu pentru studintii seraci de romani; astfelu a fostu aici in Aradu fericit'a Helen'a Birt'a, carea a testatu fundatiune de 48,000 fl. v. a. pentru cresteria si luminarea aloru 12. tineri studenti de romanu; astfelu a fostu in Lugosiu fericit'a Ecatarin'a Gherdanovicu, carea tóta averea sa a testat'o pentru cultur'a poporulu romanu; astfelu a fostu in B.-Kombliu fericitulu Ioan Belovicu, care pre langa alte daruri de mai multe mii facute bisericii de acolo, si spre scopulu unei edificende case preparandiale in Aradu a adusu jertfa de 700 fl. v. a.

Toti acestia au documentatu prin fapte amórea catra natiunea romana, in carea s'au nascutu, au crescutu, au traitu si au moritu. Eia loru pentru binele facutu confratiloru loru eterna odihna dela parintele luminiloru in corturile ceresci, si fia loru din partea romaniloru multiumire si recunoscintia deapurerea inaintea lumii. Intre toti inse, intre toti iubitorulu ascultatori, stralucesce fericitulu *Emanuilu Gojdu* ca lucéfarulu intre stele. Cáci astfelu de jertfa marétiá, astfelu de jertfa placuta lui Ddieu si admirata de ómeni inca, nime a adusu pe altariulu natiunei romane in partile nóstre. Si pentru acést'a mare binefacere, pentru acést'a amóre aretata catra natiunea sa, se va binecuventá numele *Emanuilu Gojdu* din generatiune in generatiune intre romani. Fiii, nepotii si stranepotii voru enuciá cu pietate numele lui *Emanuilu Gojdu*, si se voru rugá la Ddieu pentru sufletulu marelui binefacatoriu alu romaniloru. Pomeni-voiu numele teu in totu némulu si némulu. Spune-voiu numele teu fratiloru mei, in midiloculu bisericéi te voi cantá. Amin.

ESTRASU

din testamentulu fericitulu fundatoru *Manuilu Gozdu*, de datulu 4. novembre 1869.

Punctulu alu sieptelea:

Tóta averea mea, ce va ramané dupa platirea detoriiloru, a legatelor espuse in punctulu antáiu si alu patrutea si a speseloru de ingropaciune espuse in punctulu siese: o testezu intréga acólei parti a natiunei romane din Ungari'a si Transilvani'a, carea

tiene de credință resarităna ortodoxe. Acestu legatu voindu alu constitui in o fundatiune perpetua, sa pörte numele: „Fundatiunea lui Gajdu“; iera pentru administrarea si manipularea ei sa serve de indreptariu nestramutabilu următoarele mele dispu-setiuni:

a) Dupa mörtea mea sa se faca inventariu despre tötä ave-rea mea, sa se subtraga din ea sarcinele ce voru fi mai remasu, sa se platésca, respective sa se asigu e intentiunea de veduva (punct. 3.) séu legatulu ei (punct. 4), séu in casu déca aru muri ca veduv'a mea, in intielesulu punctului 4, cele 25,000 fl. si in fine copiiloru Juliei Mandrino cele 12,000 fl. (punct. 1); iera ce va remané preste acestea sa se transpuna reprezentantiei fundatiunali, descrise mai josu, pre langa unu separatu inventariu, ca unui erede comunu;

b) déca reprezentanti'a fundatiunala va aflä oportuna vendiarea bunurilor mele nemiscatória, esecutorii testamentului meu, pre langa observarea celoru din punctulu 4, o potu face acést'a — numai cu consimtierea sociei mele, chiaru si déca s'aru fi maritatu — si fara intrevenirea reprezentantiei fundatiunali, si inca in impregiurari favorabili fara licitatiune, din mana libera; iera déca in intrebarea acést'a nu s'aru poté contielege unii cu altii, opiniunea acelei parti are sa decida, de carea se va tiené soci'a mea.

c) fiindu ca eu prevedu unu viitoriu stralucitu pentru actiele dela „cas'a cea dintäiu de pastrare din patria,“ de cari amu 54 bucäti, — acestea, déca referintiele patriei nu se voru schimbä in reit — ceea ce Ddiu se aperse, — sa nu se vendia, ci, fiindu ca aducu de dupa 600 fl., nici reprezentanti'a fundatiunala sa nu le vendia, ci sa le conserve cá isvöre de unu venitu siguru.

d) Pentru administrarea fundatiunei mele imputernicescu pre următoarea reprezentantia din natiunea romana de religiunea resarităna ortodoxa:

aa) pre Metropolitulu séu Archiepiscopulu romanu de religiunea resarităna ortodoxa.

bb) pre toti episcopii romani de religrunea resarităna ortodoxa din Ungaria si Transilvania,

cc) preste numerulu acestor'a, inca trei barbati civili, onoratori, cunoscuti, prin onorabilitatea loru si prin simtiemintele loru cá buni si intiepti romani ortodocsi, la a caroru alegere, soci'a mea, chiaru si déca s'aru fi maritatu si esecutorii testamentului meu, déca voru mai fi in viétia, precum si némurile mele din Király Darocz in comitatulu Bihorului, cari voru purtä numele Poinariu, se aiba votu decisivu; din famili'a Poinariu, déca voru fi individi capabili in ea, celu putienn unulu sa se aléga in reprezentantia;

e) Dupa ce acést'a reprezentantia va primü in numele natiunei române de religiunea resarităna ortodoxa legatulu fundatiunali si pre langa o controla corespundietória se va asiedia in cas'a metropoliei romane ortodoxe, sa se dea spre fructificare in locuri sigure si solide, iera din venitulü curatu döne a treia parte sa se capitalizeze in totu anulu in casele de pastrare din Pest'a, Oradea-mare, Aradu si Sibiu, si sa se marésca prin cametele camelorü, respective prin veniturile venituriloru in decursu de 50 ani dela primire.

f) Din a trei'a parte a venitulü, respective a intereselorü, platindu-se unu ampoiatu purtatoriu de socoteli, restulu sumei sa 'lu imparta reprezentanti'a fundatiunala ca stipendie unoru tineri romani de religiunea resarităna ortodoxa, distinsi prin purtare buna si prin talente, ai carora parinti nu suntu in stare cu averea lorü propria a duce indeplinire crescerea si cultivarea copiilorü. La loculü acest'a se stabilesc ca principiu generalu, ca stipendiele sa se faca dupa cerentiele impregiurarilorü locali singuratece si dupa gradele scölelorü; anume studentilorü in tieri straine séu in Bud'a-Pest'a, respective auditorilorü de sciintie mai mari, ca acelor'a, cari studiéza in provincia si respective in scöle inferiöre; stipendiele anuali, destinate celoru d'antäiu se nu fia mai mari ca de 500 fl. si mai mici de 300 fl. — iera pentru cei din urma se nu fia mai mari ca de 300 fl.

g) Dupa espirarea celorü 50 ani mentionati in punctulu e), cametele capitalisate sa se adauge la capitalu — si cantitatea marita prin cametele acestor'a sa se privésca ca o suma principala si apoi din venitulü acestei sume trei cincimi sa se capitalizeze cu interesele intereselorü lorü iera cinci-dieci de ani, amesuratu computulu „anatocismului.“

h) Din cele döne cincimi, ce remanu din veniturile acestei sume principali: scotiendu-se afara spelele pentru purtarea socotelorü, sa se de iera-si stipendie studentilorü destinsi, cu calitatile de sub f), inse acum sa se estinda stipendiarea si asupr'a tinerilorü aplecati de a se calificä pentru carier'a industrialä, preotiesca si invetiatorésca.

i) Dupa ce si ai doilea cincidieci de ani voru decurge, sa se compute la capitalu interesele capitalisate si cantitatea marita prin cametele acelor'a sa se privésca de o noua suma principala si dupa aceea jumetate din veniturile sumei acestei'a sa se capitalizeze precum s'au aretatu sub e) si g) iara cincidieci de ani.

k) Din a döne'a jumetate a venitulü acestei sume, subtragendu spelele pentru purtarea socotelorü, se se ajute dupa principiile de mai susu mai multi tineri studenti, inse atunci sa se impartasiésca d'in venitu si preoti si invetiatori, avendu insusiri eminate, familia numerosa, séu fiindu imbetraniti seraci.

l) Dupa trecerea si a rendulü acestui'a de cincidieci de ani, sa se adauge la capitalu cantitatea adunata din camete si din jumetatea camelorü capitalisate, si astu-feliu sa se faca o summa principala stabila, inse atunci se incete capitalizarea ulterioära.

m) Cu töté acestea din a diecea parte a venitulü intregi fundatiuni, se sé faca unu fondu de reserva pentru incungiurarea perderilorü possibili din capitalu séu a confusiiunilorü, ce s'aru poté nasce din nerespunderea camelorü; — déca prin separarea diecimei din venitulü curatu pentru fondulu de reserva, reserv'a ata'a s'aru mari, incätü se ajunga a cincea parte din sum'a fundatiunei, fondulu de reserva sa se adauge la fundulu fundatiunei principali, si sa se incépa unu nou fondu de reserva pentru scopulu de mai susu si totu in acelu modu.

n) Venitulü intregu a sumei fundatiunali, dimpreuna cu ceea ce se separa si se economiséza din fondulu de Vien'a — sa se intrebuinteze, pre langa susespusele stipendiari, pentru ori-cari cause ale romanilorü resariteni, de religiunea ortodoxa, dupa opiniunea majoritatii reprezentantiei, avendu in vedere prosperitatea si inflorirea patriei comune; a bisericei resaritene ortodoxe si a natiunei române.

o) La impartirea stipendiilorü, avendu calificatiune asemenea, Poinarii din Bihoru, cari dupa muma se tragu din némulu mosiului meu Dimitrie Poinariu, déca voru remané credinciosi religiunei resaritene ortodoxe, se aiba intaietate.

p) Cunoscendu zelulu neinteresatu alu tuturorü membrilorü natiunei romane in privinti'a salutei si inaintarei natiunali, sum convinsu, ca toti membrii reprezentantiei voru luä asupr'a lorü ostenéla afacerilorü si ingrigirilorü lorü fara nici o resplata materiale, simtiendu-se remunerati prin consciintia, ca mater'ia data de mine a ajutatü si elu de a se lucrä spre inflorirea iubitei sele natiuni.

q) Pana candu la natiunea romana se va infintia pre cale constitutionalä o corporatiuné natiunala, o adunare natiunala, unu congresu, séu altu corpu autonomu, reprezentanti'a fundatiunei da séma despre administrarea sa numai publicului, astfeliu cá, supr'a-inspectiunea regimului statului remanendu in integritatea sa, darea socotelorü sa se transpuna judecatiei publicitatiei prin foi'a oficiala a regimului unghurescu si prin trei foi romane mai respandite; — iera déca natiunea va castigä o corporatiuné organica autonoma, darea socotelorü se aterne acelei corporatiuni spre aprobare, dupa aceea se aterne aceea regimului de statu unghurescu, si in modulu aretatu mai susu sa se dea publicitatiei, — si déca in administratiune s'aru comite erori, séu fapte in contra dispositiunilorü acestor'a si poté si defraudatiuni, rogu si imputernicescu pre inaltulu regimu unghurescu pentru pedepsire, in virtutea dreptulü seu de supr'a-inspectiune; de altumintrea eu intielegu o astfeliu de supr'a-inspectiune din partea regimului statului, carea va fi normata si definita prin lege.

r) Sta in dreptulu exclusivu alu reprezentantiei de a impartü stipendiele si ajutöriile in urm'a concurselorü publicate in trei foi romane in intervale cuviinciose si in intielesulu punctelorü f, h, k, n, si o, celorü ce prin majoritatea voturilorü se voru recunösce mai demni.

s) Déca cu tempu biserica ortodoxa resarităna din patria astufeliu s'aru constitui, cá serbii cu romanii resariteni se tienä impreuna sinöde bisericesci, séu déca in privinti'a natiunala romanii de religiunea resarităna aru tiené impreuna cu romanii greco-catolici, numiti altfeliu uniti, congrese séu alte adunari natiunale, concese de lege, — in astfeliu de adunäri mestecate fundatiunea mea nici odata, sub nici unu titulu, sa nu se pöta face obiectu de discussiune, si asupr'a sortiei acestei fundatiuni, nu numai voturile, dara nici opiniunea serbilorü si a romanilorü uniti sa nu se asculte.

Catra toti membri ai Delegatiunei congressuale romane in caus'a despartirei ierarchice.

Cestiunea despartirei ierarchice, in cele mai multe comune bisericesci mestecate, cu intrevenirea comisiunilor delegationali emise, s'a pertractatu dejá si in unele locuri a si succesu impacatiunea amica intre credintiosii coreligionari de ambele nationalitati.

Si fiindu-cá actele comisionali de impacatiune, nainte de esecutarea lor au se fie revedute in ambele Delegatiuni congressuale, cu atátu mai vertosu, cáci in privinti'a unor'a subversedia dubietati, pentru cari intre concernintele jurisdictiuni diecesane serbe si romane s'au escatu conflicte si complicatiuni, cari sunt a se limpedi si complaná conforma nornei din punctulu XVI. alu Invoielei, prin o contielegere reciproca a ambeloru Delegatiuni: de aceea se aréta neincungiurabila necesitate: ca membrii delegationali se se coadune in numeru completu, aicia la o consultare spre a delibera asupr'a acteloru cestionate si spre a face despusetiuni corespunditorie pentru complanarea conflicteloru si delaturarea complicatiunilor subversante.

Spre care scopu defigendu eu terminulu pe 5 Februaru st. vechiu, a. c am a Te pofiti pre. t. DTA ca la acestu terminu se vini aicia, éra la casu de impedecare de timpuriu se me incunoascintiedi ca se potu defige altu terminu acomodat.—

Aradu. 16. Ianuaru 1873.

Presedintele Delegatiunei congressuale romane:

Procopiu Ivacicovicu
Episcopulu Aradului.

PARTE NEOFICIALA.

Despre economi'a rurala.

(Continuare din nr. 30. anulu 1872.)

Ap'a (umediél'a).

E unu corpu aericu, tora colóre, fora mirosu si gustu ca si acidulu, nu o gasimu curata in natura. In 9 funti de apa, se cuprindu 8 funti de acidu si numai 1 funtu de gasu umedu.

Spre respirare nu e buna umediél'a ca si nechisulu, inse desvólta fórté caldur'a si se póte impreuná cu alte materii casi acidulu. Apa de totu curata, constatatória numai din umediéla si acidu, nu gasimu in natura; astu-feliu de apa nici n'ar puté putredí (a se imputi); — chiar de s'ar intemplá se fie curata, ar remané in plante si in animale.

Daca ap'a imputita o vom lasá se se scurga (stracóre) prin carbuni séu pamentu, atunci acei retienu partile putrede, si ap'a va fi éراسi limpede si curata. Asemenea retiene pamentulu materiile de gunoi topite (ce se potu analisá séu descompune in apa) pentru plante. Ap'a de plóia este o combinatiune desclinitu favoritoria pentru adaparea campurilor.

Numai prin apa se conduce, si pe langa acidu, umediél'a trebuincioasa spre desvoltarea planteloru; dreptu-ce ap'a se privesce ca medilocu directu nutritoriu.

Insemnata apei pentru fapurile victiuitorie provine si d'intr'aceea, cá desface tóte partile essentiali a tuturor planteloru si animalelor. Ap'a ajuta a disolvá partile, cari disolvate devinu nutritorie si folositorie. In pamentu, ap'a ajuta la nutrementulu planteloru; cáci acelu nutrementu, numai prin séu cu ajutorulu apei se póte disólve, éra plantele numai disolvatu ilu potu suge din pamentu. Ap'a strabate neincetatu, si cu ea nutrementulu planteloru, prin radecini, naintandu si medilocindu in tóte partile crescerea si desvoltarea planteloru, éra prin ramurele si frundiele planteloru esaburéza. Cantitatea acelei ape, ce estu-modu intra in plante si apoi esaburéza in atmosuera, se numesce *ap'a vegetatiunei*, si acést'a e atátu de multa, in cátu la unu jugheru, ca firele de gráu se se póta desvólta perfectu, se ceru 2 — 4 milióné de funti; éra pentru plantele frundióse, si a nume pentru cele ce cresc in altu si afundu, se cere o cantitate si mai mare. De aci inca se póte intielege cá frundiele si crengile pomiloru primavér'a nu trebue pré tare rarite, fiindu cá prin rarire se imputiena organele esaburarii, si urmarea e cá plant'a pere usioru; din contra, daca éراسi lasámu planteloru prea multe frundie, atunci radecinele neputendu aduce umediéla atát'a, cáta esaburéza frundiele, urmarea e cá frundiele se vestediescu, plant'a se bolnavesce. In togm'a se intempla daca de la cartofi, svecle scl. se rumpu frundiele prea de timpuriu.

De multe ori, din plante esaburéza mai mare cantitate de apa, de cátu e aceea ce cade pre pamentu din atmosuera in forma de plóia, séu róua in timpulu luniloru de véra. De aci se vede ce cantitate de apa, necessaria spre desvoltare planteloru, se dobandesce fórté prin umediél'a de iérn'a, adunata in pamentu, in cele mai adenci páturi ale lui. O separe, arare, afunda a pamentulu va ajutá si naintá precum strabaterea umediéliei iérn'a, asia si in timpu de seceta, fiindu pamentulu menuntu sfarematu si penetrabilu (usioru de petrunsu), nóptea va suge mai multa umediéla din atmosuera. Ap'a se mai privesce ca unu regulatoriu de caldura a pamentulu, fiindu cá vér'a impedece ferbintiél'a (arsiti'a) prea mare.

Caldur'a,

e man'a vietiei, lucrandu fórté ca putere mare in natura. Fora de caldura, simburele ar remané mortu in sementia, nu sar puté descéptá nici animalu nici planta. Tóte fiintiele viie, cu sange rosu, a caror'a esistintia se baséza pe o sórbere de acidu, posiedu o caldura in corpulu lor de la 29 — 31° R. Acést'a caldura din corpu e asemenea in tóte climate si la toti ómenii. Caldur'a reguléza si conduce viéti'a planteloru si a animaleloru.

Intre factorii caldurei, celu mai de frunte este sórele, carele incaldiesce cu atát'a mai tare, cu cátu radiele lui stralucescu mai neintreruptu, si cu cátu elu se naltia mai tare si mai sus pre ceriu, ajungendu intru a straluci mai de a supr'a crescutulu nostru. Candu ar straluci dreptu de a supr'a crescutulu, am avé arsitia de totu mare. Dupa cum vinu radiele de la sóre, mai costisiiu séu mai mare. Si dupa influinti'a acestoru radie se imparte si faci'a pamentulu in mai multe zone (bréne) precum: zona calda, dóe zone stemperate si dóe reci. De altminte, caldur'a unui tienutu aterna multu de la formatiunea, pusetiunea, jurulu, venturile lui.

Caldur'a latiesce corpurile, le intinde, éra frigulu le indésa. Gerulu produce indesarea mustulu la plantele vegetante, éra caldur'a produce viétia si activitate.

Insusirea corpuriloru de a primi in sine caldur'a, nu e la tótu asemenea. Corpurile negre sorbu in sine mai multa caldura de cátu cele luminóse, dar o si dau mai iute.

Lumin'a.

In legatura cu caldur'a, dobandimu de la sóre si lumina pentru pamentulu nostru. Lumin'a insasi contribue fórté multu la desvoltarea planteloru. La tóta intemplantarea, sementi'a ar incoltí si in sinulu celu intunecosú alu pamentulu, fora se aiba lipsa de conclucarea luminei, carea chiar la incoltire nu e buna, — inse dupa ce plant'a a esitu din pamentu, prin lumina primesce puterea medilocitoria de nutrire. Numai prin lucrarea luminei de la sóre, se póte intemplá analisarea chemica a planteloru. Daca vom fi atenti la crescerea planteloru, vom observá cá frundiele planteloru se radica in sus catra sóre (de nu le impedece ceva) si pentru aceea vedemu crumpii crescuti in podrumuri cá isi indrépta frundiele catra regiunea de unde li vine lumin'a sórelui, buna óra catra ferestruti'a ce remane neastupata. Luminei avemu se multiemimu colórea verde a planteloru, precum si cócerea si gustulu. In timpuri plioése, lumin'a sórelui putendu lucrá mai putienu, aflámu cá gustulu frupteloru nu e atátu de bunu; asia se intempla si cu fruptele crescuté in umbra, avendu atunci plantele fire (paie), frundie si frupte mai carnóse si zamóse, din care cauza nici se potu pastrá lungu, fiindu cá partile lor constitutive nu sunt naturalminte desvoltate din destulu; aci e caus'a pentru care fruptele necópte putrediescu mai repede de cátu cele cópte.

In praca dobandimu multe invetiaturi despre lucrarea luminei sórelui. Cu cátu capeta o planta mai multe radie, indelungu si directu, cu atát'a se póte desvólta mai bine, fiindu cá asia capeta totdata mai multe materii nutritorie: oleu, sacaru scl. Plant'a atunci se folosescé mai bine de radiele sórelui candu e singurateca, adeca standu plantele astu-feliu in departare un'a de alt'a, ca la fiecare radiele sórelui se póta ajunge de tóte partile a lungulu dilei. Pentru aceea se plantéza si pomii in siruri, in departare anumita unii de altii, si se taie crengile si corónele astu-feliu ca la tóte partile frundióse se capete cátu mai multa lumina de la sóre directu. In cátu iérta pusetiunea locului, este bine a plantá de la nordu spre sudu, fiindu cá in asta directiune capeta demanéti'a lumina din ostu, dupa médiadi din vestu, la médiadi sórele arunca radie din sus, si asia se luminéza si se petrundu tóte partile plantei séu ale pomului.

Cunoscendu insemnata a luminei la desvoltarea planteloru, vom intielege cá nu e bine a plantá pomii si plantele desu langa olalta, fiindu cá indesél'a e pedeca la lucrarea luminei.

Secusigiu, decembre, 1872.

D. Margineantiu, docinte.

Legea

pentru alegerea mitropolitilor si episcopilor eparchiotti, cum si a constituirii santului Sinodu alu santei biserice autocefale ortodosse din Romani'a.

Capu I.

Despre alegerea mitropolitilor si episcopilor eparchiotti.

Art. 1. Colegiulu electoralu alu mitropolitilor si episcopilor se compune:

- Din membrii mitropoliti si episcopi eparchiotti din Romani'a;
- Din toti archiereii titulari, aflati in Romani'a, romani seu naturalisati romani;
- Din toti deputatii si senatorii, afara de membrii eterodosi.

Art. 2. Sunt eligibili la demnitatea de mitropolitu, episcopii eparchiotti ai tierii; era la cea de episcopi eparchiotti, toti membrii clerului romanu, cari dupa santele canone ale bisericei ortodosse potu fi alesi.

Mitropolitulu primat alu Romaniei, mitropolitulu Moldovei, precum si episcopii eparchiotti, nu se potu alege de catu dintre archiereii romani, fii de parinti romani, nascuti in Principatulu Romaniei, er nu naturalisati.

Verst'a eligibililor la scaunulu de mitropolitu si episcopi eparchiotti va fi de 40 de ani impliniti.

Dupa trecerea de 20 de ani de la promulgarea acestei legi, pe langa calitatile de mai susu, spre a poté fi ridicati la demnitatea de mitropolitu seu episcopu, candidatii vor trebui se posieda titlulu de licentiatu seu doctore in teologia de la o facultate de teologia ortodossa.

Art. 3. Alegerea se va face prin majoritatea voturilor alegatorilor prevediuti la art. 1.

La casu de a nu intruni unu candidatu majoritatea absoluta a voturilor, se va vota de alu doilea si se va admite cu majoritate relativa, si la casu de paritate de voturi, se va trage la sorti.

Art. 4. Alegerea mitropolitilor si episcopilor se supune prin ministrulu cultelor la intarirea domnesca. Dupa intarire, ei se instaleza, conformu datineloru tierii. Ei sunt pe vietia.

Art. 5. Colegiulu electoralu va fi presiediutu de mitropolitulu primat; in lips'a sa, de mitropolitulu Moldovei, era in lips'a amenduror'a, de catra celu mai vechiu in chirotonia din episcopii eparchiotti.

Art. 6. Scaunele de mitropoliti si episcopi remase vacante, se vor indeplini, prin alegere, la cea d'anteiu convocare a corpurilor legiuitorie, conformu cu legea de facia.

Art. 7. Onorariile mitropolitilor vor fi de 3,083 lei pe luna si a episcopilor de 1541 pe luna.

Capu II.

Despre santulu Sinodu.

Art. 8. Santulu sinodu alu bisericei autocefale ortodosse romane, fiindu membru alu santei biserice ecumenice si apostolice a santei biserice a resaritului, a caruia capu este Domnulu nostru Isus Cristos, pastréza si va pastra unitatea in privinti'a dogmeloru ecumenice cu biserica din Constantinopole si cu tote bisericele ortodosse.

Elu va pastra asemenea unitatea disciplinaria si natiunale a bisericei ortodosse in cuprinsulu Statului romanu.

Art. 9. Santulu sinodu alu bisericei autocefale ortodosse romane, se compune:

- Din amenduoi metropolitii;
- Din siese episcopi eparchiotti, si
- Din toti archiereii titulari in Romani'a, romani seu naturalisati romani.

In totu casulu sinodulu nu va poté fi compusu de mai pucinu de 12 membri.

Art. 10. Santulu sinodu este presiediutu de Metropolitulu Primat alu Ungro-Valachiei, in lips'a sa, de Metropolitulu Moldovei, era in lips'a amenduror'a, de celu mai vechiu eparchiotta in hirotonia.

In casu de paritate de voturi, votulu presiedintelui va fi preponderante.

Art. 11. Ministrulu cultelor va asista la deliberarile santului sinodu, avendu numai voce consultativa.

La casu ca, ministrulu cultelor se fa de alta religiune de catu cea ortodossa, elu va fi inlocuitu cu altulu dintre colegii sei ortodossi.

Art. 12. Santulu sinodu alu bisericei autocefale, ortodosse romane, va statua asupra tuturoru afacerilor spirituali, disciplinari si judeciarie, curatu bisericesci, in conformitate cu santele canone ale santei biserice ortodosse de resaritu.

Art. 13. Santulu sinodu se va aduna de doue ori pe anu, primaver'a si tomn'a, conformu prescriptiuniloru canonului 37. alu sinodulu apostolicu.

Art. 14. Santulu sinodu va defini si va regula atributiunile consistoriilor eparchiali, prin regulaminte basate pe canonele santei biserice ortodosse a resaritului si in conformitate cu legile civile ale tierii.

Art. 15. Regulamintele santului sinodu vor fi supuse prin ministrulu cultelor sanctiunarei Domnesci spre a fi essecutorie, era decisiunile in materii judiciare-religiöse se vor essecuta d'a dreptulu de santulu sinodu.

Aceste sentintie se vor essecuta numai pe catu timpu pedepsele cuprinse intr'insele vor fi disciplinaria si din ordinu curatu religiosu.

Art. 16. Metropolitii, episcopii eparchiotti si archiereii titulari pentru abaterile bisericesci, vor fi judecati de catra santulu sinodu, era pentru delicteloru ordinaria si politica, se vor judeca de catra Inalt'a Curte de justitia si casatiune.

St. sinodu nu-i va poté judeca pentru abateri bisericesci in lipsa-le, de catu dupa ce li se vor face chiamarile prescise prin canonulu 74. apostolicu.

Capu III.

Despre eparchii.

Art. 17. Archiepiscopii eparchiotti ai Romaniei porta urmatoarele titluri:

Archiepiscopu si mitropolitu alu Ungro-Valachiei, essarchu alu plaiurilor si primat alu Romaniei, cu resiedinti'a in Bucuresci.

Archiepiscopu si mitropolitu alu Moldovei si Sucevii si essarchu alu plaiurilor, cu resiedinti'a in Iasi.

Rangulu de precedere intre densii este alu primatului Romaniei.

Art. 18. Episcopii eparchiotti in Romani'a vor ave in ierarhia bisericesca titlurile si rangurile urmatoarie:

Episcopu alu Romnicului si noului Severinu, cu resiedinti'a in Romnicu;

Episc. alu Romanului, cu resied. in Romanu;

" " Buzeuului, " " " Buzeu;

" " Husiului; " " " Husi;

" " Argesiuului, " " " Curtea-de Argesiu;

Episcopu alu Dunarei de diosu cu resiedinti'a in Ismailu.

De metropol'a Ungro-Valachiei depindu:

Episcopi'a de Romnicu:

" " Bezeu.

" " Argesiu.

De metropol'a Moldovei si Sucevei depindu:

Episcopi'a de Romanu.

" " Husi.

" " Dunarea-de-diosu.

Art. 19. La casu de trebuintia, intinderea eparchieloru se va fissa de st. sinodu, in intielegere cu guvernulu, bine intielegendu-se, cu aprobarea corpurilor legiuitore.

Art. 20. Fie-care metropolitu seu episcopu, pote publica scrisori, pastorale seu enciclice in eparchia sa, privitorie inse numai la religiune si bunurile moravuri, fora se se atinga nici de cum de legile civile si politice.

Art. 21. Fie-care eparchia are unu consistoriu permanentu pentru administrarea si judecarea afacerilor clerului curatu bisericesci. Elu trebuie se fia compusu din celu pucinu trei membri, numiti de episcopi, dintre preotii eparchiei sale.

Art. 22. Decisiunile consistoriilor nu vor poté fi essecutorie de catu dupa aprobarea metropolitilor seu episcopilor eparchiotti.

Art. 23. Decisiunile consistoriilor aprobate de catra metropoliti seu episcopi, potu fi apelate la st. sinodu, in casurile anume prevediute de canonele ecumenice, dupa formele si in terminulu ce se va otari de st. sinodu, printr'unu anume regulamentu.

Art. 24. Protoierei si proistosii se vor numi in functiunile loru si se vor destitui numai de catra metropoliti seu episcopii eparchiotti.

Art. 25. Fie-care metropolitu si episcopu va ave cate unu archiereu-locotenente. Acestia se vor alege de catra sinodu in intielegere cu guvernulu. Titlurile acestor archierei (chorepiscopos) vor fi:

I. La metropol'a din Bucuresci, Ploesci; la Ramnicu-Valcei, Craiova; la Buzeu, Ramnicu-Sarat. La Argesiu, Pitesci.

La Mitropoli'a din Iasi, Botosiani; la episcopi'a de Romanu, Bacan; la episcopi'a de Husi, Barladu; la episcopi'a Dunarei de josu, Galati.

Sinodulu prin midilocirea ministrului de culte va cere la Patriarchulu ecumenicu binecuvantarea sa pentru acesti arhieri.

Art. 26. Seminariile vor fi pendentii de chiriarchi, conformu unei a nume legi speciale.

Art. 27. Chinoviele de calugari si calugaritie, aterna numai de puterea chiriarchului in cea ce privesce disciplin'a eclesiastica, si detoriile loru spirituale, fora nici unu amestecu alu puterei laice.

Art. 28. Metropolitii si episcopii cari functioneaza astadi in virtute de legi anteriore, se recunosc prin legea de facia si se mantienr in demnitatile loru cu toate drepturile si prerogativele acordate prin acesta lege mitropolitiloru si episcopiloru ce se vor alege conformu prescriptiuniloru sale.

Art. 29. si celu din urma. Ori-ce dispositiuni contrarie acestei legi, sunt si remanu abrogate.

E dreptu, seu nu, ca sociulu se-si ucida femeia necredincioasa?

La acesta cestiune avu se raspunda curtea de jurati din *Ilfov*, la 8. dec. 1872. sub presedinti'a lui *S. Bratusianu*. Atatu acusatariulu din partea statului dlu procurore *C. Stefanescu*, catu si aperiatoriulu acusatului dlu avocat *Gr. Vulurescu*, desvalira insemnatarea casetoriei cu o elocintia rara, recunoscuta juristiloru din Romania. Ast'a ne face se reproducemu, dupa „Telegrafulu“ din Bucuresti, cuventarile loru, socotindu ca din punctulu de vedere alu insemnatarei matrimoniuului vom aduce unu servitiu oficalteloru nostre bisericesci cari se ocupa de aceste afaceri.

Se aduce acusatulu. Se cetescu actele. Se asculta marturiile apoi se da cuventu

Procurorului C. Stefanescu: D-ni jurati! Nu credeti se fi avutu ocasiunea a ve pronuntia asupra unui actu de crudime atatu de degradatoriu pentru societate, atatu de rusinosu pentru secululu in care traimu, ca celu ce vi se supune astadi. Din actele citite ati luat cuconstinta de faptele ce se imputa acusatului; si, la enumerarea aceloru torture morale si fizice ce unu barbatu a fostu capabile d'a impuna sociei sale negresitu, vi ati dusu cu mintea la acele secole din trecutu, la acele popore neculte, unde omulu, rediematu pe fortia, despretiuita femeia ca o fiintia slaba si inferioara, o trata candu ca serva, candu ca servitoare, atribuindu-si dreptulu a o vinde, a o bate, a o ucide.

Multiamita progresulu seculiloru, multiamita culturai crescende a poporeloru, femeia a dobanditu langa omu loculu ce i-a desemnatu vointia lui Dumnezeu.

Inotindu pe omulu ce si-a alesu ca sotiu, ea-lu urmédia pe veri-ce timpuri, senine seu furtivoase, ale vietiei, impartasindu ale sale pericole, asudandu la a sa munca, alinandu-i durerea, marindu-i fericirea, fusionandu a sa esistintia cu totulu intr'a lui. Ca mama... Dar cu ce cuvinte am pute exprime recunoscinti'a ce detoramu femeii!... *ea porta a noastra sarcina, ne hranesce cu alu seu sange, si nu ne da vietia de catu cu pericolele vietiei sale*. Nici aci nu se marginescu ale sale trude: ea ne cresce, ni formédia mintea, ni intaresce inim'a, si luptandu in contra dificultatiloru de totu feluulu, pregatesce viitoriulu... *gat'a ca pentru surisulu copilului se uite durerosulu trecutu si se intimpine si mai mari suferinta*. Acestea sunt titlurile, in virtutea carora femeia reclama dreptulu d'a conserva vietia ce i-a dat'o Dumnezeu, fara ca a sa esistintia se depinda de la brutalitatea seu capriciuulu omului. Acestea sunt titlurile ce o recomanda la unu respectu plinu de veneratiune si care faceau a dice pe stramosii nostri ca o femeia nu trebuie lovita nici chiar cu flori:

Ei bine! pentru rusinea noastra, la cati-va pasi de Bucuresti, s'a gasitu unu omu care, calcandu la picioare toate simtiemintele de umanitate, a creditu ca este destulu d'a banui fidelitatea sociei sale pentru a ave dreptulu a-i radica vietia.

Urmédia naratinnea faptului, desvoltarea probelor si sustinerea acusatuni.

Dloru jurati! Catu de gelosu asiu fi a nu vi rapí unu timpu pretiosu, sum nevoitu a intimpina o obiectiune ce mi se pote face. Se pote sustiene in adeveru si s'a sustienutu adese-ori, ca barbatulu ingrigitu de onorea familiei, pote ucide pe femeia culpabile de adulteriu, si ca in acestu casu mobilele ce a comandatu actiunea nimicescu culpabilitatea.

Ei bine, sciu catu de gravu este adulteriuulu femeiei; sciu catu de tare isbesce in bazele societatii, de ora-ce adul-

teriuulu femeiei nu numai patedia onorea familiei, dar inca pote aduce in sinulu ei unu copilu strainu, care vine se imparta averea ce parintele nu pastra de catu pentru copiii sei legitimi. Departe dar de mine ideia a scusa adulteriuulu.

Dar fara sustinerea ca in cele mai multe ronduri barbatulu prin a sa purtare provoaca adulteriuulu femeiei; fara a ne arunca ochii asupra educatiunii ce dens'a primese, educatiunea care lasa cu atatu mai multu de doritu cu catu femeia nu cresce de catu pentru a deveni o fiintia de seductiune, desvoltandu-i-se mai multu simtiurile de catu inim'a, si mai alesu acelu instintu naturale de cochetaria, care adesea ori o duce la perire; fara a ne opri dar la aceste consideratiuni, totusi candu femeia cade, cu ce dreptu ore omulu ar veni s'o omora?

Datu-i-a elu ore vietia pentru a i-o pute lua? O data omorulu comisu, pute-va elu repara gresiel'a candu s'ar convinge de nevinovata femeiei? Pute-va densulu conserva intrég'a sa ratiune, pentru a apretia culpabilitatea, candu se va face judecatoriu in propria sa cauza?

Dar chiar candu femeia este culpabila, deca dens'a a conceputu, cu ce dreptu ore s'ar ucide acea fiintia nevinovata de gresielele si patimele parintiloru sei? — Se va dice pote ca barbatulu cauta a distruge tocmai acelu fructu inveninatu alu adulteriuulu ce arunca desonorea in familia si rapesce o parte din averea copiiloru legitimi. — Asia! inse atunci voiu intrebá cu ce dreptu pentru unu delictu personale, se ie unu cetatienu societatii, unu bratiu muncii, unu artistu; pote, artelor, industriei? Cum! *societatea a renunclatu la pedeps'a de morte pentr'a o acordá particulariloru!* Cum! candu se comite cea mai atroce crima, ardere de orasie, tradare de popore, societatea n'are dreptulu se omora pe delicentulu, si unu barbatu pote se ucida pe socia sa pentru ca i-a facutu unu reu reparabile, de ora ce copii nelegitimi se potu desavua, si casetori'a se pote distruge prin divortiu? Dar de s'ar admite o asemenea teoria, care ar mai fi garantiele societatii? Sermane mame! vietia ficeloru vostre va depinde acum de la susceptibilitate seu interesulu multiplu alu sociloru loru! Va fi destulu ca unu barbatu se aiba unu interesu ore-care d'a perde pe socia sa, pentrucu cu o mana se intinda curs'a adulteriuului, era cu cealalta se radice cutitulu ucigatoriu! A! Domni jurati, deca in fundulu inimeloru nostre nu mai pastramu acea morala crestina care recomanda misericordie pentru veri ce pecatu, celu putinu in numele societatii alarmate, se nu admitemu acelu principiu barbaru care tinde a sustrage pe femeia de la justitia impariale a tierii, pentru a face se depinda a sa esistintia de la interesulu seu!

Sum siguru dar D-loru jurati, ca veti pronuntia unu verdictu condemnatoriu care, infrenandu pe cei cari radica cu atat'a usiurintia cutitulu asupra sociloru loru, va da unu esemplu salutaru pentru societate.

(Siedinti'a se suspinde pentru cate-va minute si la redeschidere, presiedintele da cuvintele aperiarii.)

Advocatulu Gr. Vulurescu. Domni jurati! Nu aperu din oficiu pe acestu acusatulu. Am alergatu dupa onorea d'a fi aperiatoarele seu. Candu am auditu ca d'inaintea D-vostre avea se fia tradusu unu omu pentru crim'a de ucide a sociei sale infidele, m'am dusu la acelu criminalu si l'am rugatu se-mi acorde mie favorea d'a sustiene neculpabilitatea sa.

Unu asemenea omoritoriu nu era pentru mine unu asasinu vulgaru, ci dreptulu executore alu unei juste condamnatiuni. *Aperandu-lu sciamu ca sustienu o cauza de inalta moralitate, caci pe banc'a acusatiloru nu vedu adi unu individulu, ci unu principiu; n'aveti se judecati pe unu omoritoriu, ci aveti se deslegati o grava cestiune sociale, acea d'a se sci deca sociulu, ultragiatu in onorea lui, are dreptulu se-si spele ultragiulu in sangele sociei sale infidele.*

Acesta cestiune, mai de una-di chiar, a facutu obiectulu celoru mai vii discutii in intr'o societate intrata pe calea civilizatiunii cu multu mai inaintea noastra. In Franci'a, cu ocasiunea unui procesu analogu, faimosulu procesu Dubourg, s'a scrisu paginile cele mai elocinti pentru a se raspunde la intrebarea „deca sociulu trebuie, seu nu, se ierte pe socia adultera.“

Ea unulu vi marturescu in credintia ca, avendu inaintea ochiloru moravurile nostre destrabalate, n'am esitatu unu singuru momentu spre a trece in rondurile acelor'a cari au sustienutu pedepsirea fara nici o crutiare a sociei culpabile de infidelitate.

Se nu ni se strige: barbaria!

Avemu si noi pentru femeia acel'a-si cultu, aceeasi veneratiune de care pare inspiratu onor. representante alu mi-

nisteriului publicu. Recunoscem că fara femeia lumea ar fi inca unu chaosu, căci ea este nascătoare omenirii, ei se detoresce *viéti'a inteliginte pe pamentu*, ea este cea mai delicata, cea mai gingasia opera a creatiunii. Am comite unu actu de cea mai *négra ingratitude catra creatore, déca nu ne-am închind cu celu mai profunda respectu dinaintea feciôrei caste, a socii virtudse, si a mamei devotate.*

Dar... de la acésta creatura sublima a divinitatii, si pana la acelu fructu inveninat alu coruptiunii, ce se numesce *femei'a adultera*, este distantia pe care nu pôte s'o faca se dispara tóta gramad'a de flori de elocintia a D-lui procurore.

Soci'a *adultera* nu este o femeia, ci unu monstru, o vipera care, cu veninulu seu, pôte corumpe societatea intréga, soci'a *nemorala* nu pôte fi de câtu mama rea, si, cum copii nu potu semená de câtu cu acelea care li-a datu nascere, ni putemu lesne inchipui ce consecintie funeste pôte avé pentru societate pe catatu femeiei, mai alesu candu ne gandimu că *vitiulu este atatu de contagiosu*, in câtu de multe ori, este destulu o familia corupta pentru a *vitiá intregulu corpu sociale.*

De unde inse are barbatulu dreptulu d'a-si omori femeia? Datu-i-a elu ôre viétia, pentru a i-o puté radică? Ne intréba domnulu procurore.

Cestiunile nu se deslêga prin cestiuni: si d'acea, domni jurati, nu intrebâmu si noi la rondulu nostru, pe reprezentantele ministeriului publicu, cine a datu dreptu omului d'a ucide fér'a selbatica ce-i ésa in cale si d'a sfaremá capulu sierpelui ce se tarasese inaintea sa, căci nici loru elu nu li pôte dá fiintia.

Dreptulu d'a nimici unu reu ce bantuie societatea, ni-lu impune detori'a ce avemu d'a lucrá pentru binele generale. *Femei'a adultera fiindu unu reu imensu pentru societate*, dupa cum am avutu onôrea se vi demustru, *barbatulu, care distruge unu asemenea monstru si-implinesce o detoria*; elu nu pôte meritá nici o pedépsa pentru unu asemenea actu, — cu care domnulu procurore ilu califica de barbaru, — cu atât'a mai multu că elu este provocatu a face justitia.

Inchipuiti-ve, in adeveru, Domni jurati, unu barbatu care intelnesce p'o tenera féta, alu carei'a esterioru placutu, ale carei'a gratii farmecatórie ilu rapescu, ilu atragu si-lu facu se créda că pôte gasi intr'ens'a o socia p'atátu de *amabile*, pe câtu si de *devotatu*. Ce-i pôte oferí elu? Ce? déca nu d'a-si petrece tóta viéti'a cu ea, d'a-si consacrá tôte dilele pentru a o aperá, a o protege, a o sustrage de la tôte suferintiele ce sta in putinti'a omului d'a inlaturá? I propune dar casatori'a, singur'a forma ce pôte revestí amorulu pentru o femeia ce respectâmu. Tiner'a féta, nesilita de nimeni, din propri'a-i vointia, insotiesce pe barbatu la altariu si, dinain-lui Dumnedieu si a ômeniloru, i jura credintia, amoru, fidelitate.

Barbatulu, transportatu de bucuria, plinu de incredere in fericirea ce-i promite soci'a lui, o aduce in casa, o face dômná absoluta; n'are ganduri de câtu pentru multiamirea ei; *isi framenta capulu, restôrna pamentulu, face chiar imposibilele pentru a o vedé fericita.* Si... pe candu elu nu este preocupatu de câtu de *satisfacerea tuturor dorintelor ei*, pe candu elu n'are ochi de câtu pentru prosperarea familiei sale...; *soci'a lui, fara nici unu scrupulu i batjocoresce cas'a, i patédia onôrea, i tavalesce numele in noroiulu prostitutiei!*

Ei bine, candu barbatulu o suprinde atâtu de cadiuta, spuneti, Domni jurati, n'are dreptulu s'o sdrobésca sub calcaiu lu seu?

Cum s'o ierte, candu ea a fostu fara mila in lovitur'a ce i-a datu! Din momentulu fatale alu suprinderii, *lui i s'a sdrobotu pentru totu deun'a inim'a: nu mai este locu intr'ens'a nici pentru dragostea copilasiloru sei, pe cari ii iubid atâtu de multu inainte... Elu nu-i mai crede ai lui!* Tôte sudorile, tóta munc'a, tôte veghiarile, tôte fragedele lui ingrigiri n'au fostu dar de câtu pentu copiii altor'a!! Ce pôte fi mai oribile de-câtu acésta sfasiatória banuiala? Ce pôte fi mai monstruosu de câtu o mama care, prin fapt'a sa, lipsesce pe copiii ei de caldurós'a protectiune a parintelui loru?

Spuneti, Domni jurati, déca tatalu nu-si implinesce o detoria sacra, dandu lovitur'a de gratia unei asemenea femei perdute?

La noi, si mai cu séma astadi, femeia n'are cu ce se-si scuseze adulteriulu seu. In alti timpi, p'atunci candu femeia erá privita ca o sclava, si fér'a erá data dupa barbatu fara consimtiementulu seu, se mai intielegea necredint'a ei catra unu sociu, carui-a ea nu-i promisese nimica. Tratata ca unu lucru, privata de libertate, se sdrobiá intr'ens'a ori ce aventu generosu si erá naturale ca acea deprindere de servila supu-

neru, la care erá constrinsa se degeneze candu intr'o imbecila slabitiune, candu intr'o ascunsa revólta si rece perfidia.

Astadi inse, femeia contractéza casatori'a impinsa de liber'a ei vointia, căci nimeni in lume n'are dreptulu dupa lege a o constringe se-si dea man'a in sila. Si apoi, déca alegerea i-a fostu gresita, déca barbatulu cu care s'a unitu nu raspunde la cerintiele inimei ei, existe in legea nôstra divortiuulu, si judecatoriulu desparte pe socii cari nu se potri-vescu.

Nimica, cum vedeti, Domni jurati, nu pôte scusá la noi pe soci'a adultera. Déca ea intinéza sacrele legaturi ale casatoriei, caus'a nu pôte fi de câtu natur'a sa perversa. Man'a dar, care smulge din senulu societatii asemenea plante otravitorie, nu pôte fi condusa de câtu de just'a indignatiune a unei inime revoltate de atât a perversitate. Asemene aventuri generose nu se potu pedepsi,

Domnulu procurore inse, aducendu-ne aminte principiulu de dreptu, că nimeni nu pôte se-si faca singuru justitia, tramite pe sociulu ultragiatu la tribunale pentru a cere pedepsirea femeiei sale inídele.

Voiesce D. procurore, cu alte cuvinte, *ca barbatulu, la ultragiulu suferitu se mai adauga si ridiculu*; voiesce se se dea o mai intinsa, publicitate scandalului din familia, *pentru ca desonôrea mumei se fia imprimata cu litere mai ne sterse pe fruntea copiiloru.*

Dar tocmai actiunea de adulteriu, pornita in contr'a socii denota din partea barbatului o *inima rea, o natura vindicativa*, unu sufletu negru, care neuitandu reulu suferitu, urmaresce pedepsirea lui cu calculu, *cu sange rece. De aceea, se si vede mai in generale, dinaintea tribunalului, sociulu vinovatu posandu in victima, atragendu-si compasiunea publica*, pe candu sociulu desonoratu este uideutu, *tratatu de brutale, privitu ca tiranu.*

Aceste diferite sensatiuni ale publicului nu sunt de câtu naturali. Anim'a omului astu-felu este facuta: i este mai gróza de tortur'a *moralá aplicata cu sange rece*, de câtu de actele cele mai atroci comise intr'unu momentu de furia, candu sangele turburatu ametiesce mintea si omulu nu mai este stepanu pe vointi'a sa. Legiuitorele nostru chiaru, in inalt'a sa intieptiune, scusesa omorulu sevarsitu de sociu asupr'a socii candu o suprinde *tradandu-i onôrea.*

Mai este si alta consideratiune de ordine sociale, care face ca barbatulu, care pedepsesce singuru cu mórtea infidelitatea femeiei sale, se nu fia privitu ca unu criminalu ordinariu. Intr'o societate, ale careia moravuri sunt decadiute, este trebuintia de exemple isbitórie, pentru a redicá moralulu si a isgoni coruptiunea.

Asemene exemple ar face ca casatori'a se se iee mai in seriosu si se se tiena mai multu la legaturile familiei. Cei ce contractéza casatori'a ar cugetá mai matoru asupr'a obligatiuniloru ce ea impune, si n'am vedé tristulu spectaculu alu unoru socii cari nu se redica de la piciórele altariului, de câtu pentru a trece de indata pe banc'a tribunalului. S'ar evitá multe din acele desgustatórie scandaluri, cari degrada pe omusi perdu o societate.

(Urméza aপরarea acusatului si combaterea probelor produse de acusatune).

Presedintele dupa ce resume cele sustienute de acusatune si cele dise de aপরare, termina cam astu-felu:

„Dupa cum s'a pusu cestiunea, domni jurati, vedeti că prim verdictulu ce veti dá, aveti se ve pronunciatu între justiti'a casnica si justiti'a sociale.“

Dupa verdictulu pronunciatu de jurati, acusatulu a fostu condemnatu numai la o luna de dile de inchisóre.

Umoristice din scóla.

A dese audi pre tieranulu romanu dicendu: „O, ce-mai vulpe de omu,“ — „ce-mai cane de omu“, — „en vodi cum se canesce pre nimic'a,“ — „mái, daca acel'a e lupu, nu e omu,“ — si multe altele de acestea. Cu numele de valpe, intielege pre omulu vicelenu; cu celu de cane, pre eare n'au invetiatu a respectá ceá ce se cuvine; lupu i dice omulu rapace, si asia mai departe.

Cu adeveratu, cliar fora se adoptâmu teori'a spiritistiloru despre emigrarea spiritelor din ômeni in celea lalte fiintie victuitorie si vice versa, dicu că fora se adoptâmu acésta teoria cauta totusi se murtarisimu că nu a rare ori intolnimu barbati cu natura de vulpe, séu de lupu, de cane sel.

Dar de acestea sunt la barbati, in urm'a unei educatiuni rebe, inse nu sunt defeliu la baietii si la fetitiile din scóla, căci scolarii sunt inca in nevino-veti'a loru intréga casi angerii, sunt intr'o necurmata bucuria ce se inspira de la nevino-vetia, si intr'o naivitate amabila ce se inspira de la etatea loru cea frageda.

Acésta nevinovetia, bucnri'a si naivitatea din scóla au apoi de consecin-tie: un'a cá invetiatorii cei mai multi traescu pana la adanci betranetie; alt'a cá scól'a cu invetiamentulu este fórté productiva pentru intemprile umoristice.

Invetiatorii traescu multu (nu vorbim de cauzele fizice cá acestea le-au descriu dájá multi medice) pentru cá, in mani'a lipseloru si suferinteloru provenite din slab'a remuneratiune ce li intinde societatea, densii se nutrescu si traescu in dulcea convingere cá-su incunjurati numai de fíntie nevinovate, nu casi ceia pre cari oficiulu lorú ii pórtá a dese prin neplacerile din societatile ómeniloru vicleni, rapaci, clevetitori scl. Daca totusi nu potú trai atát'a pre cátu am dorí noi, si pre cátu cutare comuna romanésca doresce bunului si inbitului seu invetiatoriu, — apoi caus'a e numai cá odata in lume tóte se sfarsiescu, cá nu este nici unu inceputu fora de sfarsitu.

Dar se retornámú la intemprile umoristice. Apartienú si ele la viét'i'a scolará, deci ni-am propusu diu candu in candu a enará câteva cetitoriloru nostri, convinsi cá vor gasi intr'ensele petrecere, invetiatura despre procederea didactica, informatiuni despre orizontulu spiritualu si intelectuale alu baietiloru, cu unu cuventu: vor gasi pururia unu interesu, pururia vor puté trage unu folosu. Se incepemú:

+ *Ilu dóre fórté pre baiétu, daca presupuni despre elu cá are mai putiena intielegere si cunoscutia de cátu ce posiede cu adeveratu.* Reposatulu T-u, in tinerețile sale erá invetiatoriu in comun'a sa natala. Locuía in edificiu scólei, dar vuptulu l'avea la parinti in satu. Intr'un'a de dile, unu baiétu facú ceva sminta. T-u i spuse sentinti'a de inchisóre, cu indatinatele cuvinte: „Astadi la prandiu, tu nu vei merge a casa, ce vei remané se prandiesci aici cu mine in scóla.“ — Baiétulu intielese sentinti'a, dar superatu pentru form'a in care i s'a spusu, replicá plangendu si frecandu-si ochii: „Dar ce se manancu io aici, cá nici dumnet'a n'ai ce mancá, numai ce ti dá tat'a dumitale la zlu a casa?!“

+ *In convorbire cu baietii folosescú cuvinte ce ori le scie elu de a casa ori i le-ai splicatu in scóla.* La o scóla cu dóe clase sunt doi invetiatori, in fiecare clasa câte unulu. Clasele sunt langa olalta. Invetiatorii tienu gazete impreuna, perodandu-se la cetitu. Unu invetiatoriu dise unui baiétu din clas'a sa: „Du-te la Domnulu colegu in clas'a vecina si cere gazeta.“ — Scolariulu intra in clas'a vecina: „Domnule colegu! invetiatoriuulu nostru Te róga se-i dai gazet'a!“

+ *Nu vorbi cu baiétulu in figuri si in frase, ci alege cuventulu celu adeveratu.* Trei dile de candu venise unu baiétu la scóla. Se impretenise cu nóu'a societate. Acum invetiatoriu se incépa a-lu invetiá literile. Ilu duce la tabla si-lu intréba: „Cunosci tu liter'a ast'a?“ — Baiétulu: *Cunoscu!* — Invetiatoriuulu: „Dar cum o chiama?“ — Baiétulu: Nu sciu cum o chiama, numai o cunoscu cá de candu umblu la scóla totu aci e!“

+ *Multi neculti socotescu cumca scól'a e manai unu capriciu domnescu, pentru cá ei nu vedu rapede folosulu.* P-u erá invetiatoriu in comun'a C. unde traía si unu tieranu cam nátárau. Autoritatea politica constringe parinti se-si trimita fii la scóla. Tieranulu merge la P. si-lu intréba: „Dle invetiatoriu, platitu-ti-am io dumnitale birulu?“ — Invetiatoriuulu: „Platitu, ominescu!“ — Tieranulu: „Ce mai vrei dara si cu baiétulu?“

+ *Invetiatoriuulu trebuie se aiba autoritate nainteá scolariloru, ca se póta sustiené disciplin'a ce e neaperatu de lipsu.* A-si descoperi capulu nainteá lui Ddien, nainteá ómeniloru pe cari ii onorámú séu in casa, este o datina din cultur'a Romei. Cu cultur'a a petruscu incetulu si in Germani'a, unde, inca in seclulu trecutú, celu mai mare in casa nu-si luá pelari'a din capu ce a se nu para a recunosce ceva antieitate celor'a lalti. — Regele Prussiei, Fridericu II. intra in o scóla populara. Invetiatoriuulu nu-si ié pelari'a de pre capu, si nici nu-i face ceva primire, ei se pórtá numai casi candu ar fi venitu unu scolariu. Regele Fridericu ascultá prelegerea si apoi esí. Delocu dupa regele esí invetiatoriuulu „Majestate! Se ierti cá n'am luatú pelari'a de pre capu, pentru cá baietii acestia, daca ar scie cá este pre pamentu unu domnu mai mare de cátu mine delocu nu ar mai ascultá de mine!“ — Regele laudá pre invetiatoriuulu cá-si cunósce elevii si mantiene disciplin'a atátu de bine.

VARIETATI.

□ *Cestiunea despartirei ierarchice a comuneloru mestecate.*

Pre candu erau se se termine pertractarile in caus'a despartirei ierarchice a comuneloru mestecate restante din dieces'a de mai nainte a *Temisiorii* si a *Versietiuului*, comisiunile delegationali serbe de odata numai voiau se continue operatiunile sub pretestu: cá li ar fi opritu dlu Episcopu diecesanu serbescu alu Versietiuului Emilianu Kengyelátz!

In contr'a acestoru obstacule, Preasanti'a Sa Domnulu Episcopu alu nostru *Procopiu Ivacicovicu* ca presiedinte alu Delegatiunei cogsuale romane, a facutu remonstratiune la Ministeriuulu reg. ung. de culte si de invetiamentu, de unde s'a si notificatu cu intimatulu din 18. Ianuariu a. c. Nr 526. cumca atátu Administratorulu patriarchatulu serbescu din Carlovetiú, cátu si Episcopulu Versietiuului s'au indrumatu si insarcinatu, ca se puna numai de cátu la cale continuarea si efectuarea pertractariloru ulterioere in respectivele comune mestecate. In urmarea carei dispusetiuni comisiunile delegatiunei nóstre se si avisara pe cale oficiale a se pune in contielegere cu cele serbe pentru defigerea termineloru. —

= *Necrologu.* Moise *Bot'a*, cunoscutulu scrietoriu romanescu, in etatea de 84 de ani, a repausatu la Bai'a de Crisiu in 19. ianuariu si s'a inmormontatu 20. jan. st. n. 1873. in cimiteriuulu din Cebia, unde jace si eroulu Iancu. Activitatea lui literaria a lasatu urme nesterse mai vertosu in sintass'a scrietoriloru nostri din cóci de Carpati. Are multi discipuli, desi nu toti vreu se dee maestrulu lorú recunoscinti'a detorita. Acést'a e convingerea nóstra, ce ni-am espres'o si facia cu repausatulu. Ilu gelescu fii, ficele, consangeniei si natiunea. Éra noi implinimu dorinti'a repausatulu ce si-a aretat'o ginerelui seu Murgu, ca adeva in „Lumina“ se-i se dica: Fie-i tieren'a usióra!

= *Celibatarii ca pedagogi.* De cátu-va timpú, nu trece anu fora a nu insemná, in analele sale pedagogice, dovedi cumca celibii (preotii necasatoriti, cum sunt in biseric'a apuséna) nu se potú aplicá de pedagogi. Lauda esceptiuniloru, inse ele nu potú derimá regul'a, si dovedile despre regula snut fórté triste si ingrozitórie. Insemnámu aci câteva intemprari mai nóue: La Innsbruck in Tirolu, este unu institutu, numitu de pre numele fundatoriulu „Malfatti“, ce sta sub conducerea mai multoru celibatari. Multixe de tineri, d'entre 12 — 16 ani din acestu institutu, au caditu victima neinfrenatelorú patimi, mai urite de cátu dobitocesci, ale acestoru celibatari. Candu s'a descoperitu fapt'a, unulu a luatú fug'a, éra ceia lalti criminali sunt in manile tribunalulu de Innsbruck. — La Alençon, in Franci'a, de cátiva ani existe unu institutu de educatiune pentru baieti, „Notre dame des anges.“ L'a intemeiatu si-lu direge parintele Franciscu d' Assisi. La acést'a l'a imputeritu eppulu de Seez dupa recomandarea generariulu capuciniloru din Rom'a. Renumele institutulu crescea, numerulu eleviloru se inmultia, si naturalminte trebuia se se inmultiesca si numerulu celibatoriloru professori. Unulu dintre acesti pretinsi educatori, certandu-se cu superiorulu seu, denunciá tribunalulu nisce crime, de cari omulu i se radica perulu in capu. Pertractarea a decursu cu usile inchise. Din investigatiune amintimu numai cumca p. Franciscu d' Assisi s'a constatatú de vagabundu, a fostu matrosu, tipografu, novitu intr'o monastire, apotecariu si in urma ostasiu papalu. Dintre colegii sei, parintele Iosifu a fostu unu pedepsitu pentru trei furturi; parintele Hilariu pedepsitu de unspredece ori pentru vagabundagiú, cersitoria, insielatiune si furtu, parintele Eusebiu a sieditu in cas'a de corectiune incependu din 1861 mai multu timpú. Acum tribunalulu de Alençon i-a condemnatu la inchisóre de 5 — 12 ani.

= „*Virtus romana rediviva.*“ Intr'unu teatru din Bucuresci s'a intempratu o necuviintia la care au participatu mai multi insi, intre altii si fiulu lui Cr. Telu, a ministrulu de culte si instructiune publica din Romani'a. Ce face ministrulu Telu? dóra cérca cai laterali a trage pre fiulu seu din o pedépsa meritata? Nu, ci dlu Telu oficialminte propune Domnitoriulu ca se-i destituesca fiulu din postulu de custode la bibliotec'a centrala din capitala, sub cuventu cá are „o purtare necorecta cu detorintiele unni funtanaria.“ Domnitoriulu aprobá propunerea ministrulu Telu.

Concursu

pentru postulu de capelanu langa paroculu Moise Magdu din Sioimosiu (protopresbiteratulu Aradului) cu care e impreunata $\frac{1}{3}$ din venite. Alegerea va fi in 30. jan. a. c. st. v. Recurintii se astérna recourse protopresbiterulu, adresate la comitetulu parachialu si ajustate cu testimonie de calificatiune.

Sioimosiu, 8. jan. 1873.

Comitetulu parochialu.

Cu invoirea mea: Ioanu Ratiu, prtpb.